Gemeente Meppel

Memo

Van: College van B&W

Aan: Gemeenteraad

Datum: 08 september 2026

1. Aanleiding

Met deze opiniërende memo informeren wij u over de stand van zaken rondom de actualisatie van de participatieverordening (hierna: de verordening) en de Leidraad Participatie (hierna: de leidraad).

De aanleiding voor deze actualisatie ligt in gewijzigde wet- en regelgeving en de wens van de gemeente Meppel om participatie op een eenduidige en toekomstbestendige manier vorm te geven. Daarnaast geven we met deze actualisatie invulling aan het initiatiefvoorstel van de raad “Vervolg participatie in Meppel 29 oktober 2025”.
Daarbij staat centraal hoe inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden op een passende wijze betrokken worden bij gemeentelijke activiteiten en besluitvormingsprocessen.

Met de nieuwe verordening en leidraad wordt een aantal bestaande documenten vervangen en samengebracht in één samenhangend kader voor participatie. Hieronder vallen onder andere de huidige participatieleidraad (Meedoen in Meppel) en het participatie beleid dat is opgesteld in het kader van de Omgevingswet (participatiebeleid omgevingswet). Hiermee ontstaat een duidelijk en uniform uitgangspunt voor participatie binnen de gemeente Meppel.

Voordat de verordening en leidraad verder worden uitgewerkt en ter besluitvorming worden aangeboden, leggen wij u raad een aantal vraagstukken voor. Wij ontvangen graag uw visie, verwachtingen en richtinggevende uitspraken over participatie en de wijze waarop deze binnen de gemeente Meppel vorm zou moeten krijgen. Deze input gebruiken wij bij de verdere uitwerking van de verordening en de leidraad, zodat deze aansluiten bij de ambities van de gemeente Meppel en de doelen die de raad voor ogen heeft met participatie.

2. Doelen / beoogde resultaten

Met de verordening en de actualisatie van de leidraad beoogt de gemeente Meppel participatie op een heldere, consistente en toekomstbestendige wijze vorm te geven.

De verordening heeft als doel te voldoen aan de wettelijke verplichting voor gemeenten om vast te leggen hoe inwoners, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid. De verordening biedt het formele kader waarbinnen participatie plaatsvindt en beschrijft de uitgangspunten, rollen en verantwoordelijkheden van gemeente, bestuur en samenleving.

Als onderdeel van de verdere uitwerking leggen wij de raad het voorstel voor om naast de verordening te werken met een interne leidraad een externe leidraad en een handreiking voor initiatiefnemers in het kader van de omgevingswet. Met deze opiniërende memo horen wij graag hoe de raad hiernaar kijkt.

De **interne leidraad** heeft als doel gemeentelijke medewerkers, projectleiders, bestuurders en andere betrokkenen praktische handvatten te bieden voor het organiseren en uitvoeren van participatietrajecten. Daarnaast beschrijft de leidraad het proces om aan de voorkant van gemeentelijke initiatieven te komen tot bestuurlijke en politieke afwegingen over participatie. De leidraad vertaalt daarmee de uitgangspunten uit de verordening naar de dagelijkse praktijk en ondersteunt bij het maken van passende keuzes rondom de inzet, vorm en mate van participatie.

Het **externe leidraad** heeft als doel inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden inzicht te geven in hoe de gemeente Meppel participatie toepast. Hierin wordt duidelijk gemaakt wat betrokkenen van de gemeente mogen verwachten, welke mogelijkheden er zijn om mee te denken of mee te doen en welke rol zij zelf kunnen vervullen binnen participatieprocessen.

De handreiking voor initiatiefnemers in het kader van de Omgevingswet biedt praktische handvatten voor het vormgeven en uitvoeren van participatie bij ruimtelijke initiatieven.

3. Proces

De verordening en leidraad zijn in concept gereed. Deze concept verordening en leidraad zijn opgesteld op basis van de geldende wet- en regelgeving, relevante voorbeelden uit de praktijk en het initiatiefvoorstel van de raad.
Voordat deze documenten ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd, willen wij met deze opiniërende memo toetsen of de uitgangspunten en aandachtspunten uit het initiatiefvoorstel naar het oordeel van de raad voldoende zijn verwerkt. De opgehaalde inzichten worden gebruikt om de conceptverordening en leidraad waar nodig aan te scherpen voorafgaand aan de formele besluitvorming.

4. Korte inhoud

We willen uw raad(scommissie) graag kort meenemen wat er inhoudelijk staat beschreven in de verordening en leidraad tot nu toe.

Definitie van participatie
Het deelnemen van inwoners, organisaties, andere belanghebbenden of een combinatie daarvan aan de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid of gemeentelijke plannen en ook (het door de gemeente ondersteunen van) publieksinitiatieven van inwoners, maatschappelijke organisaties, andere belanghebbenden of een combinatie daarvan met impact op de lokale samenleving.

De participatie verordening
De verordening gaat bij de bepalingen uit van heldere verwachtingen vooraf. Bij de start van participatietrajecten wordt (politiek/bestuurlijk) vastgelegd waarom participatie wordt ingezet, welk participatieniveau wordt gekozen (informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen), welke doelgroepen worden betrokken en hoe de resultaten worden meegewogen in de besluitvorming. Na afloop wordt hierover verantwoording afgelegd in een openbaar eindverslag.

Daarnaast bevat de verordening bepalingen over overheidsparticipatie, waarbij de gemeente initiatieven vanuit inwoners en maatschappelijke organisaties kan ondersteunen.
Ook is het wettelijk verplichte uitdaagrecht opgenomen, waardoor inwoners en maatschappelijke organisaties onder voorwaarden voorstellen kunnen doen om gemeentelijke taken zelf uit te voeren wanneer zij denken dit beter of efficiënter te kunnen organiseren .

De interne leidraad
De leidraad geeft praktische invulling aan de participatieverordening en beschrijft hoe participatie in Meppel wordt toegepast. De volgende uitgangspunten zijn daarbij gehanteerd:

- **Participatie is maatwerk.** Niet ieder onderwerp vraagt om dezelfde vorm van participatie. Per opgave wordt een afweging gemaakt of participatie wordt ingezet en welk participatieniveau passend is.

- **Bewuste (politiek) bestuurlijke keuze**. Het bevoegd bestuursorgaan besluit vooraf of participatie wordt ingezet en bepaalt daarbij het doel, de kaders en het niveau van participatie.

- **Duidelijkheid vooraf.** Inwoners moeten vooraf weten waarom zij worden betrokken, welke invloed zij kunnen uitoefenen en hoe hun inbreng wordt meegenomen in de besluitvorming.

- **Participatie zo vroeg mogelijk in het proces.** Waar mogelijk worden inwoners en belanghebbenden betrokken voordat belangrijke keuzes zijn gemaakt.

- **Transparantie over resultaten.** De gemeente koppelt terug wat er met de opgehaalde input is gedaan en motiveert keuzes die zijn gemaakt.

- **Aandacht voor inclusiviteit.** De gemeente streeft ernaar verschillende doelgroepen en perspectieven te betrekken, ook inwoners die niet vanzelfsprekend deelnemen aan participatietrajecten.

- **Gebiedsgericht werken.** De aanpak kan verschillen per wijk, dorp of buurt, afhankelijk van de opgave en de kenmerken van het gebied.

- **Ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving.** De gemeente wil initiatieven van inwoners en organisaties stimuleren en waar mogelijk ondersteunen.

- **Leren en evalueren.** Participatietrajecten worden geëvalueerd zodat ervaringen kunnen worden benut voor toekomstige trajecten.

De externe leidraad
De externe leidraad maakt voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties inzichtelijk hoe participatie in Meppel werkt en wat zij van de gemeente mogen verwachten.

De leidraad beschrijft onder andere:

- **Wanneer de gemeente inwoners betrekt.** Niet elk onderwerp leent zich voor participatie. De leidraad maakt duidelijk wanneer participatie wordt ingezet en wanneer niet.
- **Welke invloed inwoners hebben.** Per traject wordt vooraf aangegeven of inwoners worden geïnformeerd, geraadpleegd, om advies wordt gevraagd of daadwerkelijk meebeslissen.
- **Wat inwoners van de gemeente mogen verwachten.** De gemeente communiceert duidelijk over doelen, kaders, planning en de manier waarop inbreng wordt meegenomen.
- **Wat de gemeente van inwoners verwacht.** Respectvolle samenwerking, het aandragen van ideeën en het meewegen van verschillende belangen.
- **Terugkoppeling en transparantie.** De gemeente laat zien wat met de opgehaalde ideeën, meningen en adviezen is gedaan.
- **Ruimte voor initiatieven uit de samenleving.** Inwoners krijgen informatie over bewonersinitiatieven, overheidsparticipatie en het uitdaagrecht.

Handreiking voor initiatiefnemers omgevingswet
Hoewel de wet voorschrijft dat participatie moet worden toegepast, biedt zij ruimte voor de wijze waarop dit wordt georganiseerd. Daarom wordt voorgesteld een handreiking voor initiatiefnemers op te stellen, waarin richting wordt gegeven aan de organisatie en uitvoering van participatie.

5. Bespreekpunten

In uw initiatiefvoorstel heeft u het volgende opgenomen:

"Uit te spreken dat de raad, als geheel of gedeeltelijk, een actieve rol zal oppakken in participatietrajecten, passend bij het onderwerp en de schaal daarvan."

"Om de raad haar kaderstellende en controlerende rol effectief te laten vervullen, afspraken te maken met het college over het tijdig en volledig informeren van de raad over de inzet van de gemeente in participatietrajecten."

In de startnotities die de raad ontvangt bij projecten met een grote maatschappelijke, bestuurlijke en/of financiële impact, wordt standaard een participatieparagraaf opgenomen. Dit geldt voor relevante opgaven binnen zowel het fysieke als het sociale domein. In deze paragraaf wordt beschreven hoe participatie wordt vormgegeven, conform de participatieverordening en de bijbehorende leidraad. Hierdoor kan de raad vroegtijdig kaders stellen voor het participatieproces.

Op basis hiervan leggen wij de volgende bespreekpunten aan u voor:

Stelling 1

De raad geeft richting aan participatie door vooraf de kaders vast te stellen en achteraf te beoordelen of het participatieproces binnen deze kaders is uitgevoerd.

Overweging Via de participatieverordening, de leidraad participatie en eventuele project specifieke kaders bepaalt de raad aan de voorkant de uitgangspunten voor participatie. Na afloop beoordeelt de raad of het proces zorgvuldig is verlopen en of de uitkomsten op een transparante wijze zijn betrokken bij de besluitvorming.

Stelling 2

De raad stelt vooraf participatiekaders vast voor grote projecten, programma's en beleidsontwikkelingen. Deze kaders gelden in principe ook voor de deelprojecten die onderdeel uitmaken van het grotere geheel.

Het vooraf vaststellen van participatiekaders voor grote projecten vermindert bestuurlijke drukte en zorgt voor een consistente aanpak binnen samenhangende deelprojecten. Daar staat tegenover dat deelprojecten soms een andere impact hebben op inwoners dan het overkoepelende project. De vraag is daarom of de raad wil vertrouwen op de eenmaal vastgestelde kaders, of dat bij bepaalde deelprojecten opnieuw een bestuurlijke afweging over participatie gewenst is.